

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1920.

Andra kammaren.

Nr 22.

Lördagen den 28 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Föredrogs var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till bankoutsittets propositionen, nr 125, angående registratorn E. Rahmns uppförande å allmänna indragningsstaten;

till statsutskottet propositionen, nr 129, angående anskaffning av en brandautomobil för Karlskrona varv och fästning m. m.;

till bankoutsittets propositionen, nr 121, angående livränta m. m. åt godsägaren J. N. Gustafsson i Östersund och hans hustru; samt

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 122, angående utbyte av mark mellan kronan och Stora Kopparbergs bergslags aktiebolag;

nr 123, angående tillskott till dyrtidstillägg för lantbruksingenjörer; och

nr 124, angående tillskott till dyrtidstillägg för vissa lantmätare.

§ 2.

Vidare föredrogs och remitterades till jordbruksutskottet herr *Alvins* på kammarens bord liggande motion nr 330.

Härpå föredrogs var för sig motionerna nr 331 av herrar *Hage* och *Lovén*, nr 332 av herr *Bärg m. fl.*, nr 333 av herr *Eriksson* i Stockholm samt nr 334 av herrar *Thore* och *Bökelund*; och hänvisades dessa motioner, såvitt de rörde pensions- och indragningsstaterna, till bankoutsittets, i vad de avsåge jordbruksärenden, till jordbruksutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Vid härpå skedd föredragning av motionen nr 335 av herr *Björck* i Jönköping överlämnades nämnda motion, i vad den avsåge jordbruksärenden, till jordbruksutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Slutligen föredrogs motionen nr 336 av herr *Nylander*; och hänvisades denna motion, i vad den anginge pensions- och indragnings-

staterna, till bankoutskottet, såvitt den rörde jordbruksärenden, till jordbruksutskottet samt i övrigt till statsutskottet.

§ 3.

Härefter föredrogs statsutskottets utlåtande, nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att vid verkställande av utav riksdagen medgivet fastighetsbyte med danska staten lämna annat än ursprungligen avsett vederlag m. m.; och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 4.

Justerades protokollsutdrag angående det i nästföregående paragraf omförmälda ärendet.

§ 5.

Bevillningsutskottets nu föredragna betänkanden nr 4 och 5 bordlades åter.

§ 6.

Föredrogs och lades till handlingarna bevillningsutskottets memorial, nr 6, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om bevillningsutskottets betänkande nr 3 rörande väckt motion om ändring av 55 § 2 mom. i förordningen angående försäljning av rusdrycker.

§ 7.

Vidare föredrogs, men blevo ånyo lagda på bordet bevillningsutskottets betänkande nr 7 och 8, bankoutskottets utlåtanden nr 13 och 14, första lagutskottets utlåtanden nr 9, 11 och 12, andra lagutskottets utlåtanden nr 11 och 12, andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande nr 1 samt andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 1.

§ 8.

Ang. ändring i förordningen om kommunalstyrelse i stad. Till avgörande förelåg nu konstitutionsutskottets utlåtande, nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av §§ 54 och 56 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862, jämte två inom riksdagen väckta motioner.

Till konstitutionsutskottets handläggning hade kamrarna hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 12, däri Kungl. Maj:t, under åberopande av bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden den 19 december 1919, föreslagit riksdagen antaga ett propositionen bilagt förslag till lag om ändrad lydelse av §§ 54 och 56 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862.

Vid propositionen funnos vidare fogade förslag till reglementen

*Ang. ändring
i förordningen
om kommunal-
styrelse i stad.
(Forts.)*

- 1) För stadsstyrelse med kommunalborgmästare;
- 2) för stadsstyrelse utan kommunalborgmästare; samt
- 3) för stadsstyrelse med kommunalborgmästare och lagfaren kommunalrådman.

I sammanhang med denna proposition hade utskottet jämväl till behandling förehaft en inom första kammaren väckt motion, nr 181, av herrar *Träff* och *Almkvist*, samt en inom andra kammaren väckt motion, nr 276, av herrar *Björklund* och *Vennerström* med instämmande i vissa delar av herr *Johanson* i Huskvarna, vilka motioner väckts i anledning av Kungl. Maj:ts oförmälda proposition samt blivit till utskottet hänvisade.

Utskottet hemställde,

a) att riksdagen måtte antaga det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till lag om ändrad lydelse av §§ 54 och 56 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862;

b) att riksdagen ville för sin del antaga ett i momentet intaget förslag till lag om ändrad lydelse av § 1 i Kungl. Maj:ts stadga om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige m. m. den 13 juni 1913;

c) att riksdagen måtte förklara sig icke hava andra erinringar att göra mot de till Kungl. Ma:ts proposition nr 12 fogade förslagen till reglementen för olika stadsstyrelser än som framginge av vid utlå-tandet fogade bilagor;

d) att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning av frågan, huruvida och i vilken mån bidrag till kommunalborgmästares avlöning skulle kunna beedas av statsmedel, samt därest utredningen därtill skulle giva anledning, för riksdagen framlägga förslag i frågan; samt

e) att ovanberörda motioner måtte anses besvarade genom vad utskottet under a)—d) hemställt.

Vid utlå-tandet var emellertid fogad reservation av herrar *Magnusson* i Tumhult, *Jansson* i Edsbäcken, *Henrikson*, *Leander* och *Kahlström*, vilka yrkat avslag å utskottets hemställan under mom. d).

Mom. a).

Utskottets hemställan bifölls.

Sedan *mom. b)* härfpå föredragits anförde:

Herr *S o m m e l i u s*: Herr talman, mina herrar! Jag har icke hunnit att något vidare sätta mig in i detta ärende, men jag vill dock i allra största korthet säga ett par ord i frågan. Det är för mig icke angenämt att vara med om ett beslut i frågan i år, då detsamma i fjol utan vidare — ja, icke utan vidare, utan efter en ganska häf-

Ang. ändring
i förordningen
om kommunal-
styrelse i stad.

(Forts.)

tig debatt här i kammaren — avslogs. Denna historia påminner om den gamla historien om galten Särinner, som varje afton slaktades i gudarnas Valhall och varje morgon åter var frisk och kry. Så är det med denna fråga, som ena året avslås av kammaren och det andra året kommer igen. Jag har icke släppt mitt intresse för ärendet, ty jag fruktar, att det blir en inkörsport för åstadkommande av byråkratiska ämbetsverk även i våra större och medelstora stadskommuner. Liksom staten i allmänhet över allt bildar nya ämbetsverk och inrättningar, försöker man nu också föra in samma system i kommunerna. Det gamla redbara oavlönade arbetet i kommunens tjänst skattas icke längre högt, utan nu skall allt arbete honoreras och betalas kontant, ty man vill icke utträta det gratis, och här vill man att i stadskommunerna under landsrätt åstadkomma dylika ämbetsverk. Jag förstär väl, att det kan finnas viss anledning till detta, men jag kan icke annat än beklaga, att så är fallet. Jag vill dock erinra om, att, när det är fråga om att från statens sida honorera kommunala tjänstemän, får man väl också tänka på att man därmed också inleder ett system, som har till uppgift, att andra städer, som icke stå under landsrätt utan ha egen jurisdiktion kräva även de statsbidrag för det arbete av statlig natur, som de utöva.

Herr talman, jag skall icke för närvarande framföra ett yrkande. Jag känner med mig, att opinionen är så väl förberedd i frågan, att man i år med nöje och glädje tar ett förslag, som man i fjol avslög. Och jag vet och förstår, att om ett ärende det ena året avslås och nästa år ånyo tages upp och man blott har tillräcklig energi och kraft samt bearbetar opinionen och oavbrutet kämpar för sitt förslag, så faller oppositionen mer och mer undan, tills slutligen resultatet blir en mogen frukt.

Herr talman, jag har icke något yrkande.

Herr L a r s s o n i Västerås: Herr talman! Det är förvånande, att den ärade talaren har yttrat sig just i denna punkt, som gäller stadsganden om det proportionella valsättet. Huvudbestämmelserna i detta ärende äro ju redan antagna. Då talaren icke vid denna punkt gjort något yrkande, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till det föreliggande förslaget.

Herr S o m m e l i u s: Ja, herr talman, det var för mig omöjligt att här uppe i bänken uppfatta, när sekreteraren föredrog den första punkten. Därför nödgades jag anlita min rätt att säga ett par ord senare, och jag tar med nöje emot den tillrättavisning, den siste ärade talaren givit mig och erkänner själv villigt att jag placerade mitt anförande på felaktig plats.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Mom. c).

Utskottets hemställan bifölls.

Vid härefter skedd föredragning av *mom d*), begärdes ordet av *Ang. ändring i förordningen om kommunalstyrelse i stad.*

Herr L e a n d e r, som yttrade: Herr talman! Utskottet söker på sidan 5 i betänkandet ange de skäl, varpå det vill grunda sin hemställan under punkt d) om en skrivelse till Kungl. Maj:t angående »utredning av frågan, huruvida och i vilken mån bidrag till kommunalborgmästares avlöning må kunna beredas av statsmedel». Det är dock det egendomliga med utskottets motivering, att den går stick i stäv mot utskottets yrkande och pekar på avslag på vad utskottet ändå till slut förordar. Utskottet säger nämligen, att det bör erinras om att »de ifrågavarande samhällena genom erhållandet av stadsrättigheter i ekonomiskt hänseende i jämförelse med landskommunerna uppnå vissa fördelar, vilka måhända kunna anses rättfärdiga att hela administrationskostnaden lägges på staden».

(Forts.)

Detta är ju också riktigt. Dessa samhällen erhålla, sedan de övergått till städer, i främsta rummet befrielse från vägskatt och vägbesväret. Detta är väl just anledningen till att dessa samhällen i våra dagar i så stor utsträckning söka stadsrättigheter. Vidare erinrar utskottet om att »vissa av landskommunernas tjänstemän utföra statliga funktioner utan att statsbidrag till deras avlöning lämnas». Så är t. ex. fallet med fjärdingsmännen.

Till sist tillägger utskottet: »I brist på närmare utredning i denna fråga anser sig utskottet icke kunna förorda bifall till motionärernas förslag om ändring i reglementet.»

Där tycker man, att det kunnat vara punkt och slut. Icke förty begär dock utskottet sedan en utredning och säger härom i motiveringen, att det ansett, att »en allsidig och förutsättningslös utredning av hithörande frågor är motiverad».

På detta skulle man ju hava kunnat vänta, att utskottet hemställt om att utredning skulle verkställas rörande samtliga kommunala tjänstemän, som utöva statliga funktioner, för att undersöka, om icke alla dessa borde avlönas av statsmedel. Detta är emellertid icke fallet, ty i klämman begär utskottet endast utredning rörande kommunalborgmästares avlöning.

Vi reservanter ha icke kunnat finna några skäl föreligga, varför dessa fögderi- eller landsrättsstäder skulle erhålla en gynnad ställning framför alla andra samhällen. Utskottet säger visserligen, att utredningen skall vara förutsättningslös, och det menar väl därmed, att det icke är sagt, att dessa samhällen skola erhålla statsbidrag för avlöning av sina tjänstemän, även om en utredning därom kommer till stånd. Det kan dock icke hjälpas, att, om riksdagen skriver i ämnet, den också givit på hand, att dessa landsrättsstäder skola kunna erhålla bidrag för avlöning av sin kommunalborgmästare.

Det torde ändå icke vara skäl i att rent av locka en del samhällen att begära stadsrättigheter därigenom, att man nu ställer i utsikt för dem, att de icke blott skola befrias från vägskatt utan även erhålla andra förmåner. Dessa samhällen, som övergå till städer, fylla sannerligen icke bättre sin uppgift inom statslivet eller bliva landet

Ang. ändring i förordningen om kommunalstyrelse i stad.
(Forts.)

till bättre nytta därför att de bliva städer. De bliva icke därigenom mera vinstgivande så att säga för landet än vad de förut varit, då de voro köpingar, municipalsamhällen eller stationssamhällen. Vi kunna här i landet få alltför många, jag skulle vilja säga rent av mindervärdiga städer.

I varje fall hava vi reservanter ansett, att om en utredning rörande denna fråga skall komma till stånd, bör den avse alla de kommunala tjänstemän både i stads- och landskommuner, som utöva statliga funktioner.

På grund härav ber jag, herr talman, att få yrka, att den förevarande punkten d) måtte utgå. Säsom en följd av detta yrkande bör också en mening i motiveringen strykas, nämligen den, som börjar på nedersta raden på sidan 5 med »emellertid», och som slutar med styckets slut överst sid 6. Jag anhåller alltså, att även denna mening må utgå.

Jag kanske även bör tillägga, att det icke sker någon rubbning i Kungl. Maj:ts förslag genom ett bifall till reservationen. Utskottets hemställan i denna punkt grundar sig nämligen endast på enskilda motioner. Självva huvudfrågan är ju redan avgjord genom vad kamaren nyss beslutat under föregående punkter. må utgå.

I detta anförande instämde herrar *Magnusson* i Tumhult, *Henriksson*, *Jeppsson*, *Kahlström* och *Torgén*.

Vidare yttrade:

Herr *Jansson* i Edsbäcken: Herr talman! Den föregående talaren har redan sagt åtskilligt av vad jag ämnade säga, och jag skall icke tillåta mig att upprepa det. Jag kan emellertid icke underlåta att påpeka, att detta ärende förelegat förut till riksdagens behandling och varit utarbetat av särskilda kommitterade och överarbetat samt framkommit från Kungl. Maj:t, men ingen av dessa vederbörande ha tänkt sig ett beslut i den riktning, som utskottet här kommit med. Jag finner det synnerligen anmärkningsvärt, särskilt av det skälet, att, då vi för några dagar sedan behandlade frågan om statsbidrag till fjärdingsmännen, talade det utskott, som behandlade den frågan, så välvilligt för det i motiveringen, att man skulle väntat, att de skulle hemställt om bifall. Men utskottet slutade med att yrka avslag.

Här har konstitutionsutskottet gått en helt annan väg. Det har talat mot bifall i motiveringen, men stannat vid att förorda bifall till ett skrivelseförslag. Jag säger nu som den föregående talaren, att jag icke vill inlåta mig på frågan, huruvida dessa tjänster skola avlönas av statsmedel, men så mycket vill jag säga, att skola vi företaga en utredning, bör den omfatta alla de funktioner, som utövas för fyllande av statsändamål. Det är ju givet, att dessa städer, som utbrutit sig från landsbygden, gjort det uteslutande för att vinna fördelar. De slippa därigenom väghållningsbesväret, vägs-katten m. m. Det har varit med deras egen fördel förenligt att utbryta sig från landskommunerna; skola de därtill sedan få ersättning av statsmedel till sina tjänstemän?

Vi ha en i det avseendet motsvarande kategori på landet, nämligen fjärdingsmännen. Den jämförelsevis lilla kommun jag tillhör är indelad i icke mindre än fem fjärdingsmannadistrikt, och i går erhöj jag en skrivelse från Konungens befallningshavande, vari meddelades, att en av fjärdingsmännen begärt att Konungens befallningshavande skulle förständig oss att höja hans avlöning med 50 % från 1,200 till 1,800 kronor, och det var bara en av de fyra fjärdingsmän, vi ha. Kommunen är nämligen indelad i fem distrikt, men den har erhållit dispens, så att vi f. n. icke ha mer än fyra. Det är väl icke rimligt, att man skulle besluta en skrivelse med begäran om statsbidrag åt städerna, då landskommunernas funktionärer få utföra uppdrag för mera statliga ändamål än dessa funktionärer äro avsedda att utföra.

Jag skall alltså, herr talman, kort och gott be att få instämma i den föregående talarens yrkande om avslag å den föreliggande punkten och att även de ord i motiveringen, han nämnde, måtte utgå.

Med herr Jansson i Edsbäcken förenade sig herr *Persson* i Björsholm.

Herr *Larsson* i Västerås: Herr talman! Reservanterna ha anført som skäl för avslag på den skrivelse, utskottet tillstyrkt, att utredningen är för litet omfattande. Om det skall ske en utredning, hålla reservanterna före, bör den omfatta alla tjänstemän i kommunerna, som i större eller mindre grad kunna anses utöva statsfunktioner. Utskottet har emellertid för sin del icke haft anledning, att taga upp hela den frågan, t. ex. frågan om vissa tjänstemän i landskommunerna, fjärdingsmännen m. fl., då utskottet här, som herrarna se, haft att behandla ett ärende, som rör nuvarande fögderistäder och blivande sådana. Utskottet har därför ansett sig böra hålla sig inom den ram, den kungl. propositionen och motionen anvisat, och har då förordat att Kungl. Maj:t skulle undersöka i vad mån det kan vara riktigt, att de nu ifrågavarande tjänstemännen, kommunalborgmästarna, böra erhålla bidrag till sin lön av statsmedel.

Herr *Leander* ansåg, att utskottets motivering mera gick ut på avslag på det av motionärerna framställda yrkandet än ett bifall. Ja, det är så, att utskottet i sin motivering anført de skäl, som kunna anses tala mot att lämna statsbidrag till avlöningen av kommunalborgmästarna, men utskottet har också anført de skäl, som kunna anses tala för en sådan åtgärd. Härigenom har utskottet velat markera, att det för sin del icke i sakens nuvarande läge velat taga någon bestämd ståndpunkt till själva saken utan ansett att det vore lämpligast att verkställa en utredning för att utröna, huruvida och i vad mån en sådan åtgärd skulle kunna befinnas lämplig.

Jag vill dock fästa uppmärksamheten vid att i våra städer med egen jurisdiktion ha borgmästarna rätt avsevärda inkomster av expeditionslösen. Denna expeditionslösen torde få anses vara av den natur, att den, om den icke utginge till vederbörande befattningshavare, rätteligen borde inflyta till statskassan. Man kan sålunda säga, att borg-

Ang. ändring
i förordningen
om kommunal-
styrelse i stad.
(Forts.)

Ang. ändring
i förordningen
om kommunal-
styrelse i stad.
(Forts.)

mästarna i dessa städer ha ett väsentligt bidrag i sin lön av statsmedel. Dessa expeditionslösensavgifter kunna ju i en del städer gå upp till rätt avsevärda belopp, mången gång dubbelt emot den fasta lön, borgmästaren har.

Nu kan man ju säga, att även dessa kommunalborgmästare få rätt till expeditionslösen. Ja, det är sant, men deras verksamhetsområde blir så begränsat, att den inkomst de kunna erhålla genom expeditioner och dylikt blir så liten, att den icke kan vara någonting att räkna med i lönehänseende. Härtill kommer också den omständigheten, att en del kommuner, som anse sig böra ansöka om stadsrättigheter, mången gång stanna tvekande inför utgifterna. Om det däremot skulle befinnas lämpligt att lämna bidrag av statsmedel till kommunalborgmästarnas avlöning, så är det uppenbart att detta i sin mån skulle underlätta för även sådana samhällen att kunna skaffa sig en bättre organisation genom sökande och erhållande av stadsrättigheter och de möjligheter som därigenom skapades.

Herr Leander gjorde gällande, att man genom en sådan här åtgärd skulle så att säga locka en del samhällen att i onödan begära stadsrättigheter. Det tror jag icke skulle komma att bli fallet. Det är nog så, att, när samhällena utvecklats till en viss grad, tränger sig behovet fram att få en fastare och bättre organisation för de kommunala angelägenheternas handläggning och den kommunala förvaltningen överhuvud taget. Det är enligt min mening detta som blir avgörande då de söka sig fram till någon av de här föreslagna anordningarna, som kammaren nyss fattade beslut om.

Jag skall för min del stanna vid vad jag nu anført. Utskottet har, som sagt, funnit, att saken är av den beskaffenhet, att den kan vara värd att undersökas. Som herrarna finna är såväl motiveringen som skrivelsen ganska försiktigt avfattade och icke bindande åt något håll.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan i denna punkt. Jag vill även säga till dem, som här anse, att man bort gå längre med utredningen, att, om de verkligen önska en utveckling i denna riktning, borde de kunna gå med på utskottets skrivelseförslag, ty om frågan nu skulle tagas upp i den omfattning reservanterna önska, tror jag för min del, att herrarna få vänta länge på något som helst resultat av en sådan utredning. Sålunda borde även de, som ha den uppfattningen, att en del tjänstemän ute på landsbygden borde komma i åtnjutande av statsbidrag, kunna med gott samvete gå med på den här föreslagna utredningen, som på intet sätt motverkar utan i stället främjar de längre gående önskemålen.

Häruti instämde herr *Janson* i Kungsör.

Herr *Henrikson*: Herr talman, mina herrar! Jag har ju redan instämt med herr Leander i hans anförande och sålunda givit till känna min ståndpunkt i denna fråga. Jag begärde emellertid ordet med anledning av den föregående ärade talarens anförande. Han tycktes vilja framhålla, att denna fråga, då det endast gäller kommunal-

borgmästarna, är av skäligen underordnad betydelse. Och det kan ju hända att så är fallet; det tror jag möjligen också. Men jag vill dock betona, att detta är en fråga av ofantligt stor principiell innebörd.

*Ang. ändring
i förordningen
om kommunal-
styrelse i stad.*

(Forts.)

Jag vill visst icke vara med om att riva upp någon strid mellan stad och land. Och jag skall icke inlåta mig på frågan, huruvida det är riktigt att staten engagerar sig i avlöning av kommunala tjänstemän i allmänhet. Men jag vill erinra om, vad en föregående talare på Värmlandsbanken redan varit inne på, nämligen att vi härom dagen hade till behandling en motion, i vilken begärdes anslag till avlöning av fjärdingsmän på landsbygden. Den motionen blev avslagen i denna kammare. Och jag kan icke finna annat än att dessa två frågor äro ganska lika. Det är givet, att om man går med på en sådan ensidig utredning, som här föreslås, så kommer detta att få mycket stora konsekvenser.

Jag ber därför för min del att få förena mig med herr Leander i hans yrkande om avslag på utskottets hemställan i denna punkt.

I detta yttrande instämde herr *Johanson* i Huskvarna.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner först på bifall till utskottets hemställan i förevarande moment samt vidare på bifall till det av herr Leander under överläggningen framställda yrkandet; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i sistnämnda proposition.

Mom. e).

Utskottets hemställan bifölls.

§ 9.

Föredrogos vart för sig statsutskottets utlåtanden:

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppskattning av rustnings- och roteringsbesvärens värde vid vissa truppförband under år 1920; och

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillstånd för tygförvaltaren C. A. F. Almquist att för rätt att åtnjuta ålderstillägg tillgodoräkna sig viss tjänstgöring.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 10.

Till behandling upptogs härefter bankoutskottets utlåtande, nr 9, angående verkställd granskning av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning.

Punkten 1.

Lades till handlingarna.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 3 och 4.

Lades till handlingarna.

Punkten 5.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 11.

Vid nu skedd föredragning av bankoutskottets utlåtande, nr 10, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning biföll kammaren utskottets däri gjorda hemställan.

§ 12.

Slutligen föredrogs andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 4, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om åstadkommande genom statens ingripande av bättre anordningar för transport å landsbygden av sjuka till och från sjukhus; och blev utskottets i nämnda utlåtande gjorda hemställan av kammaren bifallen.

Jämlikt § 63 riksdagsordningen skulle detta beslut genom utdrag av protokollet delgivas första kammaren

§ 13.

Interpellation.

Ordet lämnades härefter på begäran till

Herr Bengtsson i Norup, som anförde: Herr talman, mina herrar! I tidningen Dagens Nyheter den 24 februari i år stod att läsa under rubriken: »Pest och kolera har nu spritt sig över hela jorden», en kungörelse från kommerskollegium, upptagande namn på en massa städer och länder, där pest och kolera rasa bland folken.

»Kommerskollegium har utfärdat en ny kungörelse rörande de stater och städer, som äro smittade av pest och kolera», heter det i artikeln. Och så fortsätter den: »Av denna framgår, att en stor del av världen är pestsmittad och att den hemska farsoten nu även spritt sig över de delar av Ryssland som icke förut varit hemsökta, så att hela riket numera är angripet.

Pestsmittade äro sålunda:

Azorerna; Ryssland; Konstantinopel; Saloniki; Athen; Piræus; ön Syra; Smyrna, Magnésie, Phocéé och Vourla i Mindre Asien; ön Chios; Beyruth; Egypten; S:t Louis i Senegal; Oranjeprovinzen i Sydafrikanska Unionen; New Orleans i Louisiana; ön Kuba; Rio de Janeiro; staterna Bahia och Rio Grande do Sul i Brasilien; Peru; Ecuador; ham-

narna i Chile; provinserna Hedschas och Yemen i Arabien; Afgani-*Interpellation.*
 stan; hamnarna vid Persiska viken och Schat-el-Arab; Brittiska Ost-
 indien (fastlandet med Birma och Straits Settlements); ön Ceylon;
 (Porta.)
 Nederländska Ostindien; Manila å Luzon; ön Formosa; Hanoi i Ton-
 kin; Hongkong; Amoy, Kanton, Nankin och Shanghai i Kina.

Kolerasmittade äro:

Europeiska Ryssland, däri ej inbegripet Estland, Livland och
 Kurland; ön Korfu; Europeiska och Asiatiska Turkiet; Persien; ham-
 narna vid Röda havet; Brittiska Ostindien (fastlandet med Birma och
 Straits Settlements); Nederländska Ostindien; Filippinerna; Cochinchina;
 Tonkin; Kina; Japan; Marocko.

Känsö utanför Göteborg är tillsvidare bestämd som observations-
 och karantänsplats för pest och kolera samt Hälsingborg, Malmö, Gävle
 och Sundsvall som observationsplats för pest och kolera.»

Vid genomläsandet av denna kungörelse kunde man ju med tanke
 på faran för vårt land lugna sig med att vederbörande myndig-
 heter säkerligen vaka över, att nödiga mått och steg i god tid vidtagas
 för att möta dessa hemska farsoter.

Det var därför med oro och en känsla av beklämning man i går-
 dagens nummer av samma tidning tog del av en skrivelse till medici-
 nalstyrelsen från föreståndaren för statens bakteriologiska anstalt, do-
 centen Karl Kling. Såsom ansvarig för laboratoriets arbete har han,
 såsom framgår av skrivelsen frågat sig själv: Kan laboratoriet i detta
 ögonblick anses rustat att fylla de stora krav, som komma att ställas
 på detsamma? Denna fråga måste han besvara med nej — och därpå
 följer en beskrivning på de bedrövliga förhållanden, i vilka vi befinna
 oss. Hans skrivelse är i något förkortad form av följande lydelse: »De
 allvarligaste smittofaror hota för närvarande vårt land, såsom också
 medicinalstyrelsens chef för pressen flera gånger framhållit. Det är
 väl även under intrycket härav som regeringen föreslagit riksdagen be-
 viljandet av en miljon kronor som bidrag till svenska Röda korsets ut-
 ländska hjälpverksamhet att huvudsakligen användas till bekämpande
 av smittosamma sjukdomar i våra östra grannland. Då under närmaste
 tiden samfärdseln med Ryssland och Östersjöprovinserna kan väntas
 bli allt livligare, öppnas många möjligheter för österns smittor att
 spränga den barriär som karantänsföreskrifter och övriga skyddsåtgärder rest.

Statens bakteriologiska laboratorium tillkommer enligt instruktionen
 »att vid hotande och utbruten epidemi utföra bakteriologiska un-
 dersökningar för bestämmande av misstänkta sjukdomsfall rätta art
 och bereda bakteriologiska medel som användas i diagnostiskt och tera-
 peutiskt syfte».

Såsom ansvarig för laboratoriets arbete har jag varit skyldig att
 fråga mig själv: Kan laboratoriet i detta ögonblick anses rustat
 att fylla de stora krav som komma att ställas på detsamma? Tyvärr
 kan jag icke besvara denna fråga med ja. Då det tillkommer mig att
 hos medicinalstyrelsen »göra de framställningar som kunna påkallas av
 hänsyn till laboratoriets vidmakthållande och förkovran», måste jag

Interpellation. rikta styrelsens uppmärksamhet på de brister, som finnas i laboratoriets beredskap.
(Forts.)

Pesten är på besök i Europa. Redan har den gjort visit i flera Medelhavshamnar, och London har fått en varning. Även ha vi fått mera direkta påminnelser om faran. För kort tid sedan ingingo tvenne fartyg från pestsmittad ort i Stockholms hamn, och då döda råttor påträffades ombord, måste dessa undersökas. Ännu i saknad av pestlaboratorium sågo vi oss nödsakade improvisera ett dylikt i våra trånga lokaler, där samtidigt flera andra undersökningar måste utföras. Hitills ha undersökningarna visserligen utfallit negativt och sålunda icke givit anledning till någon fara. Men ankomsten till laboratoriet av ett pestsmittat råttkadaver skulle givetvis innebära särdeles allvarsamma risker, och inträffandet av en sådan situation motses därför med den största oro.

Och huru skulle det gestalta sig, om pest nu utbröte i vårt land? Vi ha kanske om några veckor hunnit få pestvaccin importerat från Pasteurinstitutet i Paris för fem tusen personer och pestserum för femtio sjuka. Men sedan detta är förbrukat? Vi kunna icke lita på utlandet. Inför den allmänna pestfaran måste varje land i första hand tänka på sig självt. Vi ha redan fått en förkänning av svårigheten att importera pestserum och pestvaccin. Då framställning gjordes från oss hos Pasteurinstitutet om ett parti pestserum, svarades att man icke kunde leverera dylikt av brist på hästar. Nu erhöles visserligen löfte om att 10 liter serum kunde erhållas från Schweiz, vilket land, ehuru mindre än vårt, för snart 15 år sedan varit nog förutseende att skaffa sig ett modernt utrustat institut för bekämpande av infektionssjukdomar. Men snart är kanske även denna hjälpkälla utsinad och vi bli hänvisade till oss själva. Pestvaccin och pestserum måste beredas. För närvarande kunna vi icke ens tillverka det förra.

Skulle fläcktyfusmitta förmå vinna insteg hos oss, kunna vi ställas inför önskvärdheten av att försöka en serumbehandling. Föregångsmannen på fläcktyfusforskningens område Charles Nicolle har framställt ett serum på häst, vilket han använt med en viss framgång. Vi kunna bli nödsakade att följa hans exempel. Men för framställning av detta serum fordras även isoleringsstallar. Om också skyddsympningen mot fläcktyfus ännu icke hunnit över experimentstadiet, så måste man dock vara beredd på att pröva denna metod. För fläcktyfusdiagnostiken utgör djurexperimentet ett värdefullt hjälpmedel. Ett särskilt rum torde bli nödvändigt för arbetet med fläcktyfusmaterial. Jag vill i detta sammanhang framhålla att djurexperiment med mera farliga sjukdomsalstrare överhuvud taget endast med en viss risk för smittospridning kunna företagas å laboratoriet, då blott ett litet mörkt rum finnes att disponera för såväl friska som använda djur. I det hus laboratoriet nu är inhyt finns för närvarande ingen möjlighet att uppbringa ännu ett rum.

Särskild lokal för koleraundersökningar saknas. För den serologiska syfilisdiagnostiken fordras ökat utrymme. Särskilt kännbar är saknaden av kylrum; varmvatten finns ej heller å laboratoriet.

När som helst kan laboratoriet få i uppdrag att tillverka stora mängder ympännen. För närvarande göras förberedelser för att tillverka ympänne mot influensakomplikationer för ifrågasatt massympning. Laboratoriet äger endast ett rum, 5,3×5,8 meter, för tillverkning av behövliga vacciner, såsom mot tyfus, paratyfus, kolera, dysenteri, meningit, influensa och andra, här måste också ofta samtidigt difteritoxinberedning äga rum och för övrigt en stor del av det löpande arbetet på den serologiska avdelningen.

Laboratoriets anordningar för framställning av animal vaccin äro de enklast möjliga. Något rum för grundlig rengöring av kalvarna före ympningen, exempelvis genom bad eller dusch, finnes icke.

Laboratoriets serumframställning har under de senaste åren icke kunnat göra de framsteg den bort göra. Orsaken härtill synes mig till icke ringa del böra sökas i laboratoriets ofria ställning i förhållande till medicinalstyrelsen. Några exempel äro nog för att visa vilka olägenheter detta medfört. Då under krigsåret 1918 mötte svårigheter att erhålla föda åt laboratoriets hästar, anmodade medicinalstyrelsens chef förutvarande föreståndaren, tvärt emot dennes bestämda avrådan och sakkunnigas uttalanden, att utfodra hästarna med cellulosa. Under en kortare tid förekom knappast någon annan föda för dem än cellulosa och melass. Följden blev att så gott som hela hästbeståndet obotligt skadades, så att de blevo odugliga till vidare serumberedning. Nu kan invändas att hästens förmåga att bilda antikroppar även vid vanlig utfodring småningom sjunker, men här inträffade hos nästan alla hästar samtidigt en hastig försämring, som knappast kan tillskrivas någon annan orsak än den otjänliga födan. Att det inträffade skulle menligt inverka på laboratoriets förmåga att leverera serum var att vänta, och så blev också förhållandet under lång tid framåt. Den 17 mars och 12 juni 1919 skrev föreståndaren till styrelsen med begäran om att få sälja till serumbehandling ej längre tjänliga hästar — flera av dem hade varit med under den svåra svältperioden — och att få anskaffa nya. Styrelsen svarade den 26 mars att fyra hästar skulle få försäljas, men beträffande frågan om anskaffande av nya skulle styrelsen framdeles lämna besked. Först efter förnyade muntliga framställningar av föreståndaren erhöles tillstånd att inköpa en del av de begärda hästarna.

I stället för att vidtaga åtgärder för att sätta laboratoriet bättre i stånd att fylla landets behov av serum träffade medicinalstyrelsen den 22 juli överenskommelse med privat serumföretag om leverans av antidifteriserum och anmodade samtidigt föreståndaren att inkomma med förslag till de inskränkningar och besparingar som kunde göras i laboratoriets drift. Professor Pettersson sökte utfundera huru detta skulle kunna gå till och föreslog försäljning av tvenne hästar och att man skulle taga i övervägande huruvida reservstallet vid Haga tingshus kunde avvaras. Själv biträdde jag under stor tvekan detta förslag under framhållande av, att skulle någon smittosam sjukdom utbryta bland hästarna, det i så fall icke kunde åstadkommas en isolering av eventuellt misstänkta djur. Helt nyligen anmodades jag muntligen av hr

Interpellation. generaldirektören att nedbringa difteriserumhästarnas antal till sex, trots att det av inspektor föreslagna reservförrådet ännu icke på långt när hunnit bli upplagt, då åtgången av difteriserum även under de senaste månaderna varit stor.

(Forts.)

Den senaste tiden har laboratoriets difteriserumproduktion befunnit sig i en lycklig period. Då man ej kan veta hur länge en sådan varar — vid många seruminstitut har gjorts den erfarenheten att serumframställningen vissa tider går bra, andra tider sämre, utan att man kunnat finna anledningen härtill — skulle föreståndaren, om han haft fria händer, i stället för att minska hästantalet kunnat öka det samma inom möjligheternas gränser. Det hade varit en bättre ekonomi. Att immunisera ett större antal hästar ställer sig relativt taget ej så dyrt som ett mindre, och kostnaderna för inköp av hästar och foder mer än uppvägas av den större mängd serum som kan avvinnas. Det sagda må vara nog för att visa hur olämpligt det är att laboratoriets ledare i tekniskt hänseende är beroende av medicinalstyrelsen. Jag är icke ensam om denna uppfattning. Även den kommission, som hade att behandla danska statens seruminstutts förhållanden har yttrat sig i samma riktning. I dess betänkande heter det härom: »Derimod har man ønsket at fremhæve, at Ledelsen af Institutet i videnskabelig og teknisk Henseende udelukkende tilkommer Direktøren, i det man har anset det for utilraadeligt, att den indre Virksomhed i Institutet skulde kunne udsættes for nogen Indgriben fra udenforstaandes Side.» Detta blev också lag, som gäller ännu.

Då det visat sig att laboratoriets anslag äro för lågt tilltagna, så förefaller det mig icke vara den rätta vägen att göra inskränkningar i laboratoriets drift, åtminstone ej nu under hotande epidemitider, utan att man i stället bör av staten söka få ökade och tillräckliga anslag.

Av vad som torde framgå av ovan sagda, kan laboratoriets nuvarande yttre situation icke karakteriseras annat än som synnerligen ogynnsam: ett alldeles otillräckligt laboratorium i ett affärshus vid Vasagatan utan möjlighet till utveckling, kylrum i Centralsaluhallen och ett bristfälligt stall vid Norrtull. Pestlaboratorium saknas men är ifrågasatt att anordnas på ett fjärde ställe i staden. Att denna splittning av laboratoriets olika avdelningar skall menligt inverka på dess arbetsprestation säger sig självt. Tillfredsställande bli förhållandena aldrig förrän laboratoriet får en egen byggnad; därhän måste man sträva. Den kommitté som sedan 1917 haft att behandla frågan om statsmedicinska anstaltens omorganisation är, efter vad dess ordförande meddelat mig, snart färdig med sitt betänkande. Om lösningen av frågan sker efter de riktlinjer som kommittén med sannolikhet kommer att framlägga, skulle det enligt min mening ur allmän hälsovårdssynpunkt vara synnerligen olyckligt. Säkerligen kommer mycken strid att uppstå härom och frågans lösning att draga ut på tiden.

Då så allvarliga brister för närvarande vidlåda laboratoriet att jag icke anser mig kunna ansvara för att det vid starkare påfrestning nöjaktigt kan fylla de krav som samhället har rätt att ställa på detsamma, får jag anhålla att medicinalstyrelsen med det snaraste vidtager åtgär-

der för de värsta bristernas avhjälpande. Jag är fullt medveten om de svårigheter som härmed äro förknippade. Mycket skulle dock vara vunnit om laboratoriet inom ramen för gällande instruktion erhöle friare ställning i tekniskt och vetenskapligt hänseende.»

Under förutsättning att dessa hans påståenden äro i överensstämmelse med verkligheten vilar det ett tungt ansvar på den myndighet, som kritiken gäller. Såväl den enskilde som den svenska allmänheten äro i sin goda rätt att här kräva en fullt opartisk grundlig undersökning. Chefens för medicinalstyrelsen påstående om »överdrift» i gårdagens aftontidningar verkar ej tillräckligt lugnande utan får väl anses som ett erkännande, att icke allt är bra som det är. Skulle olyckan komma över oss, lär det väl ej heller hjälpa med uppgiften att en kungl. kommitté finnes, som sedan år 1917 håller på med att utarbete förslag till omorganisation av anstalten. Det är dagsställningen på området, som är bekymmersam och denna har säkerligen kommittén icke tagit ställning till. Dithän saken nu kommit torde den allmänna opinionen ej tillfredsställas med mindre än att något ofördröjligen göres.

För en icke sakkunnig är det ju svårt att bilda sig en rätt uppfattning om förhållandet, men ett understrykande av vissa anmärkningar i d:r Klings skrivelse kan en lekman våga sig på. Inför svårigheten att importera pestserum och pestvaccin yttrar han: »*Vi kunna icke lita på utlandet. Inför den allmänna pestfaran måste varje land i första hand tänka på sig självt.*» Vem vågar taga ansvaret på sig att förfäktat en annan mening? Vårt land saknar möjlighet för dagen att på detta område sörja för sig självt, och det är betänkligt. Av skrivelsen framgår även, att anslagen äro för lågt tilltagna. Såvitt jag kan erinra mig från statsutskottets och riksdagens behandling av anstaltens ärenden under de senare åren, har icke riksdagen ställt sig avvisande mot anslagskraven, och det är ju en tröst, att, om olyckan skulle komma, ansvaret i detta fall icke kan läggas på riksdagen.

På grund av vad jag sålunda anfört, hemställer jag om kammarens tillåtelse att till statsrådet och chefen för civildepartementet få framställa följande spörsmål:

Har herr statsrådet sin uppmärksamhet riktad på den viktiga angelägenhet, jag här ovan antytt, och är herr statsrådet villig att ofördröjligen låta verkställa en grundlig undersökning på området och, om förhållandena ej kunna anses tillfredsställande, vidtaga omedelbara, betryggande åtgärder?

Ifrågavarande anhållan bifölls.

§ 14.

Herr statsrådet *Thorsson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner: nr 136, med förslag till förordning om punschskatt; och nr 118, angående pension åt vårdarinnan vid institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas Kristina Vilhelmina Petersson.

Nämnda propositioner bordlades på begäran.

§ 15.

Herr *Vennerström* avlämnade två motioner, nämligen:

nr 337, om ändring i 7 § Kungl. Maj:ts förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst; och

nr 338, om förhöjt dyrtidstillägg åt arbetare vid Karl Gustavs stads gevärsfaktori i Eskilstuna för tiden från och med den 1 juli 1919.

Dessa motioner bordlades.

§ 16.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkpropositionen under sjätte huvudtiteln gjorda framställning om anslag till postavgifter för tjänstebrev och dylika försändelser; samt

nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att vid verkställande av utav riksdagen medgivet fastighetsbyte med danska staten lämna annat än ursprungligen avsett vederlag m. m.

§ 17.

Till bordläggning anmälades andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 2, i anledning av herr Hages motion, nr 303, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om statsverksamhet för tillverkning av konstgödsel.

§ 18.

Justerades protokollsutdrag.

§ 19.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Olsson* i Golvasta under 2 dagar fr. o. m. den 1 mars.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 11.59 f. m.

In fidem
Per Cronvall.

Måndagen den 1 mars

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 24 nästlidna februari.

§ 2.

Herr statsrådet *Thorsson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 126, angående förhöjning av inackorderingsbidrag för vissa skolpliktiga barn till befattningshavare vid lotsverket;

nr 138, angående upplåtande av vissa lokaler för metallografiska forskningsinstitutet;

nr 127, angående pensioner åt fodermarsken K. V. Gustafsson och räknebiträdet A. K. E. Borén samt årligt understöd åt änkan S. V. Holmstedt och hennes dotter;

nr 134, angående lönerreglering för länsveterinärer;

nr 135, med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § i lagen den 24 juli 1903 angående vård av enskildes skogar;

nr 130, angående pension å allmänna indragningsstaten åt förre portvakten C. E. Carlsson;

nr 131, angående pension å allmänna indragningsstaten åt fästningsbyggnadsarbetarna K. J. Lind, J. Karlsson och G. Pettersson;

nr 132, angående pension å allmänna indragningsstaten åt sömmerskan Lovisa Margareta Johansdotter;

nr 133, angående pension å allmänna indragningsstaten åt arbeterskorna vid ammunitionfabriken Brita Olsson och Ebba Maria Svensson; samt

nr 139, angående disponerande för arméns räkning av visst antal sängplatser å länslasarettet i Umeå.

Samtliga dessa propositioner blevo på begäran bordlagda.

§ 3.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

Andra kammarens protokoll 1920. Nr 22.

till bevillningsutskottet propositionen, nr 136, med förslag till förordning om punschskatt; och

till bankoutskottet propositionen, nr 118, angående pension åt vårdarinnan vid institutet och förskolan för blinda å Tomtebodå, Kristina Vilhelmina Petersson.

§ 4.

Vidare föredrogs herr *Vennerströms* på kammarens bord liggande motion nr 337; och hänvisades densamma, i vad den anginge pensions- och indragningsstaterna, till bankoutskottet, såvitt den rörde jordbruksärenden, till jordbruksutskottet samt i övrigt till statsutskottet.

Herr *Vennerströms* härefter föredragna motion nr 338 remitterades till statsutskottet.

§ 5.

Härpå föredrogs, men bordlades åter andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 2.

§ 6.

Herr *Ericson* i Funäsdalen avlämnade en motion, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 110, angående grunder för bestämmelser i fråga om användande av sax för fångande av djur.

Nämnda motion, som erhöU ordningsnumret 339, bordlades på begäran.

§ 7.

Vid härpå skedd föredragning av ett från första kammaren överlämnat protokollsutdrag, nr 270, innefattande delgivning av nämnda kammares beslut över dess första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 4, i anledning av väckt motion om åvägabringande av utredning i fråga om beredande åt den rättssökande allmänheten av vissa lättnader beträffande handlingars inlämnande m. m.; beslöt andra kammaren hänvisa detta ärende till sitt femte tillfälliga utskott.

§ 8.

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord;

nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av kronan tillhörande jordägarandelar i gruvor;

nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående av-

stående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark;

nr 43, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbetalande av visst statslån från egnahemslänefonden till Kungsörs egnahemsförening u. p. a.;

nr 44, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avsättande till nationalpark av ett område vid berget Vaddetjäkko i närheten av Torne träsk;

nr 45, i anledning av Kungl. Maj:s proposition angående försäljning av vissa statens järnvägar tillhöriga markområden; och

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av viss statens järnvägar tillhörig mark vid Tullinge hållplats m. m.

Vidare anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag till deis skrivelser till Konungen:

nr 31, angående val av riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare; och

nr 34, angående val av riksdagens militieombudsman och hans efterträdare;

dels ock förordnanden:

nr 32, för revisionssekreteraren m. m. B. N. R. Lilienberg att vara riksdagens justitieombudsman;

nr 33, för hovrättsrådet m. m. E. A. Lindman att vara riksdagens justitieombudsmans efterträdare;

nr 35, för hovrättsrådet m. m. G. F. Lindstedt att vara riksdagens militieombudsman; och

nr 36, för hovrättsrådet J. A. Samuelson att vara riksdagens militieombudsmans efterträdare.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

nr 1 A, angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1921 första huvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna;

nr 1 B, angående regleringen av utgifterna under tilläggsstatens för år 1920 första huvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna;

nr 3 A, angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1921 tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet;

nr 3 B, angående regleringen av utgifterna under tilläggsstatens för år 1920 tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet;

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående medgivande för landskanslisten K. H. Schöning att komma i åtnjutande av de från och med år 1918 fastställda avlöningsförmåner för landsstaten;

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av ytterligare två platser vid Västerviks hospital åt Kalmar läns landsting; och

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anläggande av en kabel för riksledningar mellan Stockholm och Göteborg;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 11, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar, punkterna 11 och 12; och

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa Växjö hospital tillhöriga markområden;

särskilda utskottets utlåtande, nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående Sveriges anslutning till nationernas förbund; samt

andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av väckt motion angående beredande av statsbidrag för uppförande av allmänna samlingslokaler.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 7.20 e. m.

In fidem
Per Cronvall.